

Rolnummer 4060
Arrest nr. 75/2007 van 10 mei 2007

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag betreffende artikel 442*bis* van het Strafwetboek, gesteld door de kamer van inbeschuldigingstelling van het Hof van Beroep te Antwerpen.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters A. Arts en M. Melchior, en de rechters P. Martens, R. Henneuse, M. Bossuyt, E. De Groot, L. Lavrysen, A. Alen, J.-P. Snappe, J.-P. Moerman, E. Derycke en J. Spreutels, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter A. Arts,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging

Bij arrest van 19 oktober 2006 in zake de nv « BASF Antwerpen » tegen Joris Van Gorp, waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 25 oktober 2006, heeft de kamer van inbeschuldigingstelling van het Hof van Beroep te Antwerpen de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 442bis van het Strafwetboek, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met de artikelen 6 en 7 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en met artikel 15 van het Internationaal Verdrag inzake Burgerlijke en Politieke rechten, opgemaakt te New York, in zoverre het een onderscheid in het leven zou roepen tussen een natuurlijk persoon enerzijds en een rechtspersoon anderzijds door enkel een natuurlijk persoon bescherming te bieden tegen belaging, terwijl een rechtspersoon deze bescherming niet geniet ? ».

Memories en memories van antwoord zijn ingediend door :

- de nv « BASF Antwerpen », met zetel te 2040 Antwerpen, Scheldelaan 600;
- Joris Van Gorp, wonende te 2140 Antwerpen, Vosstraat 45;
- de Ministerraad.

Op de openbare terechtzitting van 15 maart 2007 :

- zijn verschenen :

. Mr. M. Vanden Avenne *loco* Mr. D. Dewandeleer en Mr. C. De Baets, advocaten bij de balie te Brussel, voor de nv « BASF Antwerpen »;

. Mr. Z. Othman, tevens *loco* Mr. E. Flamand, advocaten bij de balie te Antwerpen, voor Joris Van Gorp;

. Mr. E. Jacobowitz, tevens *loco* Mr. P. De Maeyer, advocaten bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;

- hebben de rechters-verslaggevers L. Lavrysen en J.-P. Snappe verslag uitgebracht;
- zijn de voornoemde advocaten gehoord;
- is de zaak in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil

Op 20 februari 2004 dienden vijf natuurlijke personen en de nv « BASF Antwerpen » klacht in tegen Joris Van Gorp wegens drukpersmisdrijf, laster en eerroof, belediging en belaging.

Bij beschikking van de raadkamer van 4 april 2006 werd Joris Van Gorp naar de correctionele rechtbank verwezen. Op 18 april 2006 stelde de beklaagde hoger beroep in tegen die beschikking.

De procureur-generaal bij het Hof van Beroep te Antwerpen is van oordeel dat de klacht wegens belaging van de nv « BASF Antwerpen » onontvankelijk is omdat enkel natuurlijke personen een dergelijke klacht zouden kunnen indienen. De betrokken vennootschap meent daarentegen dat de uitsluiting van de rechtspersoon als benadeelde van dat misdrijf een voorwaarde zou toevoegen aan artikel 442bis van het Strafwetboek.

Alvorens over te gaan tot de regeling van de rechtspleging, stelt de kamer van inbeschuldigingstelling de hiervoor aangehaalde prejudiciële vraag.

III. In rechte

- A -

A.1. De nv « BASF Antwerpen » is allereerst van oordeel dat artikel 442bis van het Strafwetboek geen onderscheid maakt tussen natuurlijke personen en rechtspersonen, doch op algemene wijze is geformuleerd. Indien het enkel natuurlijke personen tegen belaging zou beschermen, zou dit een schending inhouden van het gelijkheidsbeginsel (artikelen 10 en 11 van de Grondwet) en ook van het recht op een eerlijk proces (artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens) en van het wettigheidsbeginsel (artikel 7 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en artikel 15 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten).

De nv « BASF Antwerpen » wijst erop dat een rechtspersoon evenzeer als een natuurlijke persoon in zijn morele belangen, waaronder zijn goede naam of reputatie, kan worden geschaad en daarvoor schadevergoeding kan vragen. Slechts in zeer uitzonderlijke gevallen kunnen rechtspersonen geen dader of slachtoffer zijn (bijvoorbeeld bij bigamie of verkrachting), maar dit belet niet dat rechtspersonen en natuurlijke personen op vergelijkbare wijze dader en slachtoffer van een misdrijf kunnen zijn.

Wat de doelstelling van de wetgever betreft, leidt de nv « BASF Antwerpen » uit de parlementaire voorbereiding af dat strafbare belaging elke handeling viseert die een welbepaalde persoon ernstig stoort in zijn dagelijks leven. Hoewel de wetgever in eerste instantie handelingen voor ogen had die ten opzichte van natuurlijke personen werden gepleegd, zou uit de ontstaansgeschiedenis en uit de uiteindelijke beslissing om aan het misdrijf een ruim toepassingsgebied te geven, blijken dat ook handelingen ten aanzien van rechtspersonen onder het misdrijf kunnen vallen. Het zou overigens niet kunnen worden betwist dat tal van handelingen ook voor de goede werking van rechtspersonen overlast kunnen berokkenen of hinderlijk kunnen zijn. In dat verband wordt verwezen naar de arresten nrs. 71/2006 en 98/2006 waarin het Hof de klemtoon zou hebben gelegd op de « overlast » veroorzaakt door « asociaal, niet aangepast of inadequaat » gedrag van een persoon ten aanzien van een andere welbepaalde persoon.

De nv « BASF Antwerpen » is van oordeel dat er geen objectief en redelijk verantwoord criterium bestaat om rechtspersonen de bescherming tegen belaging te ontfangen. Niet alleen kan een rechtspersoon zowel materiële als morele schade lijden, ook « rust » is geen privilege van natuurlijke personen. Weliswaar kunnen bepaalde vormen van rust enkel door natuurlijke personen worden genoten (bijvoorbeeld seksuele integriteit), maar dat geldt niet voor andere vormen van rust. Zoals een natuurlijke persoon kan ook een rechtspersoon in zijn dagelijks functioneren worden gestoord door onophoudelijke briefwisseling, niet aflatende telefoonoproepen, veelvuldige betreding van haar terreinen of gebouwen, telkens weerkerende kwetsende of lasterlijke publicaties, enzovoort.

Zelfs indien de wetgever met de in het geding zijnde bepaling enkel de rust in het privéleven van een persoon zou hebben willen beschermen, zo vervolgt de nv « BASF Antwerpen », dan nog zou dat de bescherming van een rechtspersoon niet uitsluiten. Ook een rechtspersoon zou immers in zekere mate een privéleven hebben. Uit de rechtspraak van de Europese instellingen blijkt immers dat artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens erop gericht is eenieder te beschermen tegen ongewenste inmenging of machtsuitoefening door de overheid of door derden en aldus de economische en maatschappelijke ontwikkeling van eenieder te vrijwaren. Bovendien kunnen verschillende elementen van het privéleven ook bij rechtspersonen aanwezig zijn, zoals de eer en goede naam, de woning en de privécommunicatie.

Ten slotte meent de nv « BASF Antwerpen » dat het in het geding zijnde verschil in behandeling een onevenredige beperking van de rechten van de rechtspersoon ten opzichte van die van de natuurlijke persoon impliceert. Indien een rechtspersoon geen klacht zou kunnen indienen wegens belaging, wat een klachtmisdrijf is, dan blijft die rechtspersoon ook verstoken van het recht om zich burgerlijke partij te stellen voor de morele en eventueel ook materiële schade die de ernstig verstorende handeling hem zou hebben berokkend. Dat gevolg zou niet in evenredigheid staan tot het door de wetgever nagestreefde doel, te meer daar rechtspersonen evenzeer als natuurlijke personen erop moeten kunnen vertrouwen dat degenen die een strafbare handeling stellen worden gestraft en rechtspersonen evenzeer het recht hebben om hun burgerlijke belangen voor de (straf)rechter te brengen.

A.2. Joris Van Gorp is allereerst van oordeel dat natuurlijke personen en rechtspersonen geen vergelijkbare categorieën zijn. Dat rechtspersonen in hun morele rechten kunnen worden gekrenkt, betekent niet dat zij het slachtoffer kunnen worden van elk mogelijk misdrijf.

Dat een rechtspersoon geen slachtoffer kan zijn van belaging, vloeit volgens Joris Van Gorp voort uit de misdrijfschrijving zelf. Hij verwijst in dat verband naar het standpunt van de procureur-generaal voor het verwijzende rechtscollege en naar de arresten nrs. 71/2006 en 98/2006 van het Hof.

Ook staat de voorwaarde dat het privéleven moet zijn aangetast eraan in de weg dat een rechtspersoon het slachtoffer kan zijn van het misdrijf. Een rechtspersoon zou immers uitsluitend een professioneel leven leiden. Joris Van Gorp verwijst naar de betekenis van belagen en *stalking* zoals omschreven in het woordenboek Van Dale, hetgeen bevestigt dat het om de persoonlijke levenssfeer van het slachtoffer moet gaan, wat de rechtspersoon als slachtoffer zou uitsluiten.

Hij wijst erop dat de verstoring van de rust van de personen door het gedrag van de belager een centraal element is in de omschrijving van het misdrijf. Hij verwijst in dat verband naar de rechtsleer, waarin *stalking* als « een vorm van psychisch geweld » wordt beschreven. De dader creëert met zijn handelingen een toestand die door het slachtoffer als vrijheidsbeperkend of bedreigend wordt ervaren. De waarde die met de strafbaarstelling van belaging moest worden beschermd, is gesitueerd in het gevoelsleven, en dat is exclusief verbonden aan de natuurlijke persoon.

Indien het toch om vergelijkbare categorieën zou gaan, steunt het verschil in behandeling volgens Joris Van Gorp op een objectief en redelijk criterium. De verwijzing in de prejudiciële vraag naar verdragsbepalingen acht hij niet ter zake doende. Zij zouden in hoofdzaak dienen ter bescherming van de vervolgte en niet van de burgerlijke partij.

A.3. Volgens de Ministerraad blijkt zowel uit de tekst van artikel 442bis van het Strafwetboek als uit de parlementaire voorbereiding ervan dat de wetgever enkel de natuurlijke personen voor ogen heeft gehad. Hoewel de optimale werking van een rechtspersoon in het gedrang kan komen, ziet de Ministerraad niet in hoe de rust van een rechtspersoon ernstig kan worden verstoord. Uit de arresten nrs. 71/2006 en 98/2006 van het Hof zou bovendien duidelijk blijken dat de wetgever enkel het privéleven heeft willen beschermen. Het strafbaar stellen van het verstoren van de werking van een rechtspersoon behoorde duidelijk niet tot de bedoelingen van de wetgever.

De Ministerraad erkent dat natuurlijke personen en rechtspersonen als slachtoffer van een schadelijke gedraging voldoende vergelijkbaar zijn, maar hij meent dat de wetgever dat onderscheid nooit voor ogen heeft gehad. Als er in artikel 442bis van het Strafwetboek al een onderscheid wordt gemaakt, dan is dat tussen het beschermen van de rust in het privéleven en het beschermen van de arbeid. De bepaling zou niet toelaten iemand strafrechtelijk te vervolgen die een natuurlijke persoon ervan weerhoudt behoorlijk in zijn werk te functioneren.

De Ministerraad stelt overigens vast dat het onderscheid tussen natuurlijke personen en rechtspersonen op een objectief criterium berust en dat de wetgever een geoorloofde doelstelling heeft nagestreefd. Hij betoogt ten slotte dat het gebrek aan strafrechtelijke bestraffing van het verstoren van de goede werking van rechtspersonen geen kennelijk onevenredige gevolgen heeft. Zelfs zonder de bijzondere bescherming van de strafwet beschikken rechtspersonen over efficiënte rechtsmiddelen om hun behoorlijke functionering te vrijwaren. Het dagvaarden van een lastpost voor de burgerlijke rechter zal voor een rechtspersoon in beginsel immers geen problematische aangelegenheid zijn en de veroordeling tot een schadevergoeding, in voorkomend geval met een dwangsom, zal in de regel volstaan. Daarnaast mag volgens de Ministerraad niet uit het oog worden verloren dat rechtspersonen juridische ficties zijn, waarachter noodzakelijkerwijze natuurlijke personen schuilgaan. Welnu, uit de artikelen 32*bis*, 32*ter*, 32*decies* en 88*bis* van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk zou blijken dat eenieder die in contact komt met een werknemer bij de uitvoering van diens werk en, binnen of buiten de instelling, een gedrag aanneemt dat tot doel of gevolg heeft dat een bedreigende, vijandige, beledigende, vernederende of kwetsende omgeving wordt gecreëerd, het bevel kan worden opgelegd hieraan binnen een door de rechter vastgelegde termijn een einde te maken. Wordt het bevel van de rechter niet nageleefd, dan kan de betrokken persoon worden gestraft met een gevangenisstraf van acht dagen tot een maand en met een geldboete van 26 tot 500 euro of met één van die straffen alleen.

- B -

B.1. Artikel 442*bis* van het Strafwetboek, ingevoegd bij de wet van 30 oktober 1998, stelt het belagen van een persoon, beter bekend als *stalking*, strafbaar. Die bepaling luidt :

« Hij die een persoon heeft belaagd terwijl hij wist of had moeten weten dat hij door zijn gedrag de rust van die bewuste persoon ernstig zou verstoren, wordt gestraft met gevangenisstraf van vijftien dagen tot twee jaar en met geldboete van vijftig euro tot driehonderd euro of met een van die straffen alleen.

Tegen het in dit artikel bedoelde misdrijf kan alleen vervolging worden ingesteld op een klacht van de persoon die beweert te worden belaagd ».

B.2. De verwijzende rechter wenst van het Hof te vernemen of die bepaling, in zoverre zij enkel natuurlijke personen en niet rechtspersonen tegen belaging zou beschermen, het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie schendt.

B.3. Artikel 442*bis* van het Strafwetboek heeft tot doel handelingen te bestraffen die het privéleven van de personen aantasten door hen lastig te vallen op een wijze die voor de betrokkenen overlast meebrengt.

De straf waarin die bepaling voorziet, is alleen van toepassing wanneer aan alle volgende voorwaarden is voldaan : het belagende karakter van het gedrag van de vervolgte persoon, een verstoring van de rust van de persoon die de belager beoogt, een oorzakelijk verband

tussen het gedrag van die persoon en die verstoring van andermans rust, alsook de ernst van die verstoring.

Het komt uiteindelijk de rechter toe om te oordelen over de werkelijkheid van de verstoring van de rust van een persoon, de ernst ervan en het oorzakelijk verband tussen die verstoring van de rust van een bepaalde persoon en het belagende gedrag. Hij zal daartoe rekening houden met de objectieve gegevens die hem worden voorgelegd, zoals de omstandigheden van de belaging, de betrekkingen tussen de dader van het belagende gedrag en de klager, de gevoeligheid of de persoonlijkheid van de laatstgenoemde of de wijze waarop dat gedrag door de maatschappij of het betrokken sociaal milieu wordt ervaren.

B.4. Het behoort tot de beoordelingsbevoegdheid van de wetgever om te beslissen of de belaging die wordt bestraft door artikel 442*bis* van het Strafwetboek alleen betrekking heeft op die waarvan een natuurlijke persoon het slachtoffer is, dan wel of, zoals de burgerlijke partij voor de verwijzende rechter suggereert, de belaging handelingen kan betreffen die over het algemeen afbreuk doen aan de eerbiediging van het privéleven die rechtspersonen in zekere mate kunnen genieten (EHRM, 16 april 2002, *Société Colas Est en anderen* t. Frankrijk, § 41).

B.5. In zoverre de verwijzende rechter artikel 442*bis* van het Strafwetboek in die zin heeft geïnterpreteerd dat het alleen de belaging van een natuurlijke persoon beoogt, komt het het Hof niet toe zich uit te spreken over de pertinentie van die interpretatie, maar wel na te gaan of artikel 442*bis*, in die interpretatie, bestaanbaar is met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

B.6. Wegens de objectieve verschillen tussen een natuurlijke persoon en een rechtspersoon, is het niet discriminerend om alleen de belaging waarvan een natuurlijke persoon het slachtoffer is, op specifieke wijze strafbaar te stellen.

B.7. Belaging kan immers worden begrepen als een gedrag dat de gevoelsrust van de belaagde persoon verstoort, hetgeen alleen denkbaar is ten aanzien van een natuurlijke persoon. Belaging is niet een louter hinderlijk gedrag dat het normaal functioneren van het slachtoffer verstoort, maar een hinderlijk gedrag dat daarenboven een gevoel van onrust

veroorzaakt bij het slachtoffer. Door te beslissen de natuurlijke personen tegen belaging strafrechtelijk te beschermen, maakt de wetgever gebruik van een criterium dat pertinent is omdat alleen een natuurlijke persoon zulk een onrust kan ervaren.

B.8. Het verschil in behandeling dat artikel 442*bis*, aldus geïnterpreteerd, doorvoert tussen de twee categorieën van personen, is niet onevenredig. De rechtspersoon waarvan de werking zou worden verstoord door handelingen of gedragingen die verwant zijn met belaging, beschikt over andere rechtsmiddelen, zowel burger- en sociaalrechtelijke als strafrechtelijke, om ze te doen ophouden. Hij kan onder meer, zoals blijkt uit het geschil dat aan de verwijzende rechter is voorgelegd, de verwijzing verkrijgen van de persoon die zijn rust heeft verstoord, voor de correctionele rechtbank, uit hoofde van de tenlasteleggingen van laster, eerroof of beledigingen.

B.9. Het in aanmerking nemen van de in de vraag vermelde verdragsbepalingen leidt niet tot een ander besluit.

B.10. De prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 442*bis* van het Strafwetboek schendt niet de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met de artikelen 6 en 7 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en met artikel 15 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten.

Aldus uitgesproken in het Nederlands en het Frans, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989, op de openbare terechtzitting van 10 mei 2007.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

A. Arts